

Hoofdredacteur ESB
a.jolink@sdu.nl

Crisis

Na veel loven en bieden lijkt de politiek er nu eindelijk uit te zijn: het Nederlandse kabinet gaat de economische crisis te lijf door oude bestelauto's te slopen en oude huizen te laten isoleren. Je moet er maar opkomen. De economie kent het diepste dipje sinds de dertiger jaren en de Nederlandse regering roept op tot de sloop van bestelauto's. Het kan verkeren. Daarnaast gaat de regering ziekenhuizen en scholen onderhouden; je vraagt je af of je eerst een crisis nodig hebt voordat scholen en ziekenhuizen worden onderhouden. Ik stel me zo voor dat in tijden van economische voorspoed dit achterstallige onderhoud maar oploopt, en dat school- en ziekenhuisdirecteuren hopen op een economische crisis zodat eindelijk het onderhoud weer gepleegd wordt. En ja hoor, komt crisis, komt onderhoud.

Maar belangrijker nog dan de sloop van bestelauto's lijkt de versnelling van de projecten weg- en waterbouw voor het kabinet. De ministeries hadden de plannen al klaarliggen voor de versterking van de dijken, het uitbaggeren van de rivieren, het verbreden van het wegennet, of wat dies meer zij, maar die lagen inactief tot een latere periode. Nu de nood toch aan de man is, lijken de maatschappelijke kosten-baten-analyse (mkba) of het overzicht effecten infrastructuur (oei) een overbodige luxe, dan wel volledig over te hellen naar de baten die deze projecten zouden hebben in de crisisbestrijding. Waarom zou je iets nieuws verzinnen als de oude plannen nog niet op zijn?

Daarnaast heeft de regering ook nog wat over voor de jeugdwerkloosheid. Eerst wordt de jeugd massaal gedumpte op, of geweerd van, de arbeidsmarkt door het bedrijfsleven, waarna er met veel geld een mogelijkheid moet worden gevonden om deze mensen de passende oplossing te laten zijn voor de vergrijzing in Nederland. Het lijkt allemaal niet zo efficiënt en dat is het ook niet.

Maar wat het meeste opvalt bij de crisismaatregelen van Nederland anno 2009 is de crisis die is toegeslagen in de economische crisisbestrijding: de maatregelen zijn noch tijdig, noch tijdelijk, noch trefzeker, zoals het kabinet wel voor ogen heeft. Het is zeer de vraag of de weg- en waterbouwprojecten tijdig genoeg zijn om het economisch herstel aan te zwengelen. De effecten van deze projecten zullen eerder na jaren dan na maanden optreden, nadat de economie al een weg naar boven heeft gevonden. In dat opzicht zou eerder nog sprake kunnen zijn van een te grote stimulering van de economie met overhittingsverschijnselen als bijwerking. Deze weg- en waterbouwprojecten hebben ook zelden iets tijdelijks, daar waar na eenmalige aanleg onderhoud permanent nodig blijkt te zijn. De grote infrastructuurele projecten zoals Betuwelijn en HSL hebben in ieder geval duidelijk gemaakt dat tijdelijkheid een rekbaar begrip is dat verstrekkende gevolgen heeft, zowel financieel als maatschappelijk. Ook de trefzekerheid, in termen van crisismaatregel, kan bij de weg- en waterbouwprojecten *cum grano salis* worden genomen gezien de beperkte bijdrage van deze projecten aan de bbp-groei volgens het CPB. Het is zelfs de vraag of de trefzekerheid op korte termijn, mede door de negatieve externaliteiten, niet volledig op losse schroeven staat.

De crisis in de crisisbestrijding zit dan ook hierin dat niet die economische factoren die het meeste bijdragen tot de bbp-groei worden gestimuleerd, in het bijzonder particuliere consumptie en uitvoer, maar dat is gekozen voor politiek haalbare oplossingen. Uit de Gids voor de crisis-maatregelen uit november 1935 wordt duidelijk dat het beleid van de jaren dertig er tot in detail op gericht was om de export te bevorderen en de import te beperken: "koopt Nederlandsche waar". Driekwart eeuw later is duidelijk dat protectionisme de wereldeconomie en de Nederlandse economie niet verder helpt. Maar de noodzaak om de oplossing in de consumptie en in de uitvoer te zoeken blijft na al die jaren nog steeds bestaan. Het slopen van oude bestelauto's zal aan de groei van de consumptie of export niet veel bijdragen, laat staan aan de bbp-groei. Ook het onderhoud van scholen en ziekenhuizen zal het bbp niet onmiddellijk doen opbloeien. En ook met de weg- en waterbouwprojecten blijft het aanmodderen. Crisis, dus.